

PRAHAN SYKSY JA SARJAKUVAT

EDISTYKSELISESSÄ pidetyssä kirjallisuuslehti "Kmenissä" on jo pitkään keskusteltu sarjakuvista. Vähempi-merkityksellisten asioiden ohjaksia on hõllennetty jo ennen "Prahan syksyä" eikä sarjakuvia ole enää pidetty länsimaisena hapatuksena. Viimeisimmässä puheenvuorossaan **Vladimír Veverka** tuskasteli sitä, että sarjakuvan arvon mittarina käytetään milloin kuvataidetta, milloin lastenkirjallisuutta tai polkien seikkailukirjoja. Ylipäänsä sarjakuvaa pidetään lastenkirjallisuuden lajina ja siltä vaaditaan kasvattavaa otetta.

Suuri osa tšekien sarjakuvasta tosin onkin ollut kuviteltuja kertomuksia esimerkiksi **Jules Vernen** teoksista; Kometsassa ilmestyy **Karel Capekin** *Salamanterisota*. Veverka pitää niitä kuitenkin sarjakuvan rajallimoina.

Lapsenkengissä tallustelevalle sarjakuvan valopiikku on piirtäjä **Kája Saudek**. Hän on piirtänyt eri käsikirjoittajien tekstejä, sci-fi-

Rajat ryskyvät kiihtyvään tahtiin kaukaisissa ja läheisissä sosialistimaissa. Näiden maiden sarjakuva odottelee vielä lähtökuopissaan, mutta yksittäiset piirtäjät ovat jo ottaneet varaslähdön. Neuvostoliiton perestroikan lapsia ovat vallankumouksesta ja dekabristikapinasta kertovat sarjakuvat. Tšekkoslovakiassa taas on alkanut ensimmäisenä säännöllisesti ilmestyä sarjakuvalehti *Kometa*, joka yrittää pitää tasoa yllä.

seikkailusarjakuvan tyyppisiä pieniä albumeja. Hänelle on tehnyt käsikirjoituksia tšekkiläinen sci-fi-kirjailija **Ondřej Neff**. Saudek on jo löytänyt oman viivansa ja ruudut etenevät todella sarjakuvamaisesti. Ominta hänelle on mustavalkoinen ilmaisu.

Ennen sotaa sarjakuva oli Tšekissä tuontitaravaa. Sen jälkeen seurasi monen vuosikymmenen tauko. Oma tuotanto ei ollut vielä kehittynyt ja ulkomaiset vaikutteet torjuttin.

Sarjakuva on kehittynyt hipihiljaa ja elänyt harvojen innostuneiden harrastajien varassa. Julkaisujen puolivirallisuus on tehnyt niiden aseman häilyväiseksi. Luettavia sarjakuvia ei löydy kauppojen hyllyillä, ne kulkevat kädestä käteen. Kiinnostavaa nähdä antaako "vapauden syksy" kipinän piirtäjille ja löytyykö pöytälaatikoista jo jotain valmista, minkä paikalleen pysähtynyt julkaisutoiminta on tyrmännyt.

Tapani Valkonen

Kája Saudekin Arnal vauhdissa

ARNAL JA TULLIAN

- Saudekin tsekkiläiset sankarit

KAJA SAUDEKIN tuotantoa on ilmestynyt jo v. 1972 (!) *Mlady Svet* -nimisessä nuortenlehdessä jatkosarjana.

Kvidon z Felsun keskiaikaan ajoittuvasta historiallisesta romaanista muokattiin vapaasti *Lips Tullianin* hahmo. Lips Tullian (tai Filip von Mengstejn) on aatellismies, josta tulee kostaja Talkaviitan lapaan, kun hänen morsiamensa naitetaan rikkaammalle kilpakosijalle. Uusi aviomies pidättää Filipin, mutta hän pääsee pakoon ja vannoo kostoa, jonka sitten toteuttaakin rosvokoplan päällikkönä, Lips Tullianina.

Lips Tullian sai jatkoa *Cerny Filip* (- Mustä Filip) sarjakuvassa. Sitä ehti ilmestyä 6 sivua, kunnes suositettu sarja lopetettiin "ilman sanaakaan ilmoitusta miksi". Seitsemäs sivu, joka kertoi jesuiittojen taistelusta kiellettyjä kirjoja vastaan, ilmestyi omakustanteen "ihmeelliset tarinat" sivuilla prahalaisen Pop-fan-klubin

julkaisemana, mutta se jäi kuitenkin viimeiseksi julkaisuksi sivuksi.

Arnal -alpparista tulee mieleen 80-luvun alun ahdistunut ilmapiiri ja tulevaisuuden uhkakuvat. Tapahtumat sijoittuvat planeetalle, jossa aikaa lasketaan ydinsotien mukaan, mutantit ja kannibaalit hallitsevat suurta osaa maata, maan alla taas bunkkereihin paenneet ihmiset, jotka ovat asuneet siellä satoja vuosia. Ainoa järjestyksen saareke on kurinkaan linna ja sen hovi.

Järjestyksen vihollinen numero yksi on *Velho* joukkoineen. He kaappaavat prinsessan, jota vapauttamaan herätetään supersankari Arnal. Arnalissa on käytössä kaikki perinteiset tieteissarjakuvan elementit, mutta se myös liioittelee niillä ja kuiva hirtteishuumori erottaa sen tyyppisestä tusinatavarasta. Välillä Arnal muistuttaa anti-superpersankaria; häneltä katoavat muistipiirit ja jouduttuaan ensin kannibaalien pataan Arnalista

tehdään mutantti. Monien vaiheiden jälkeen prinsessa pelastuu ja paljastuu, että Arnal on robotti, "Drak"-hirviön kuljettaja. Prinsessa, joka on määrätty hänen puolisoikseen, toteaa lästlä vain lakonisesti "kaikkilahan meillä on puutteemme".

Lips Tullian -alppari "Sahrbergin koplan loppu" on vuodelta -85. Se on jatkoa aikaisemmille Lips Tullianeille, tosin siltä ei enää ole mitään liitoskohtaa kirjallisuuteen. Vaikka Tullian on "historiallinen" sarjakuva, se muistuttaa paljon *Amidlan*: **Saudekin** piirrostyö ja nuonen samankaltaisuus asettavat sen samaan sarjaan. Lips Tullianin morsian ryöstetään luostansta ja samaan aikaan markiisitar Hilda yrittää kietoa Tullianin pauloihinsa.

Naisnäkökulmasta ajatellen molemmat alpparit ovat melkoison sovinistisia. Naiset ovat avuttomia vialtomuudessaan ja heidät pelastamaan tarvitaan ripeä sankari. Toisaalta syntistä naista edustaa markiisitar juonineen.

Eivätkä Saudekin naishahmot ole suinkaan mitään lattarintaisia riuksuja!

Tullianin juoni on hiukan repaleinen, mielenkiinto ei kuitenkaan herpaannu ja viimeislään piirrostyö korvaa juonen puutteet. Pikantti sävöyksen antaa teksti: kaikki hahmot puhuvat vanhahtavaa tsekkiä eikä se tunnu keinotekoiselta tai anna riitasointua sarjakuvassa. *Max* ja *Moritzkin* vilahtavat yhdessä ruudussa ja saman teoksen mylläritä on lainannut hahmonsa yksi Tullianin koplan jäsenistä. Tämä lienee samaa ajan henkeen pyrkimistä kuin kielikin.

Molemmat albumit on muuten julkaissut "Tsekkiläinen luolatutkimusseura" (Česka speleologická společnost), joka on saanut nimensä "Konepruskin luolien löytämisen 35. vuotisjuhlan kunniaksi". On herroilla mahtianut olla pilke silmäkulmassa seuraava nimettäessä.

T. Valkonen